

על התשתית החברתית לעליית הפאשיזם, מתוך איגנציו סילונה, בית ספר לדיקטטורים (1938)

כדי שדבר תרמית יצליח, צריך שהאנשים שאותם מבקשים לסובב באותה תרמית יהיו בעלי קיבול לכך. כדי להפיק מעש-וסוגסטיה ודאי נודעת חשיבות לאישיותו של המשפיע ולטיב ההשפעה, אבל רק חשיבות שניה במעלה, כי בראש וראשון מכריעה תכונת נפשו של זה שעליו באים להערות את הסוגסטיה. בעיקרו של דבר ניתן לומר כי כל סוגסטיה באשר היא, הריהי בדינמיקה שלה רק סוגסטיה עצמית. בזה כלולה התשובה על שאלתם של כל אלה, אשר הכירו את מנהיגי הפאשיזם והנציונל-סוציאליזם במחיצתם הקרובה, והיה עליהם לעמוד על מיעוט שיעור-קומתם הרוחנית והמוסרית. הללו אינם יכולים להסביר לעצמם, כיצד יכלו אנשים בינוניים שכמותם לחולל תנועות כה עצומות החובקות המוני המונים ואולם לאמיתו של דבר לא הם שחוללו את התנועות העצומות הללו, כי אם יותר מכן: הם אינם אלא אוכלי פירותיהן. את סוד הנציונל-סוציאליזם והפאשיזם יש לבקש תחילת-כל במערכי נפשם ורוחם של ההמונים באיטליה ובגרמניה בתקופה שלאחר המלחמה; ובראש וראשון במשבר הכלכלי ובפשיטת הרגל של המפלגות הסוציאליסטיות. אחד ממטיפי הנציונל-סוציאליזם, דיטריך, הודה בדבר בלי שנתן לעצמו דין-וחשבון על כך: "נסיוננו הורה כך: במקום שהמצוקה הכלכלית והנפשית הגיעה בגרמניה למרום שיאה, במקום שהיתה בעיני האנשים למעלה מכוח סיבלם, שם גדל והאדיר הבטחון במנהיג, שם הקיף את כל העם כולו".

תומאס הציניקן: המסקנה החשובה ביותר היא זו: לעולם אל תהא נתעה לחשוב, כי תפקידו של מנהיג פאשיסטי הוא ליצור את הפאשיזם יש מאין. ראשית מבטחך שימה בחולשותיהן ותחחותן של המפלגות הישנות, בקוצר-ידן להתגבר על משבר הציוויליזציה, שהאנושות נכנסה בו. אל תשכח, כי לפי כל המשוער עומדים אנו בפתח שורה רבתי של מלחמות, מהפכות, מהפכות-שכנגד ושואות כלכליות. לכן אל תהא דוחק את השעה. השלך יבך על התפראותה של האנושות העשויה לבוא בכל עת ואל יפול רוחך! גם באין מסורת היסטורית גדולה עשויים ההמונים לשוב ולשקוע בברבריות, כל אימת שהמלחמה והרעב מסייעים לכך בעוצם ידם. חלילה לי מלהטיל ספק בתלמודו של הפרופסור הנכבד שלנו ושל העוזרים על ידו, אבל **כל מאמצייהם של טובי התעמלנים לטמטם את ההמונים טמטום חרוץ ידמו לזמזומם של זבובים בלי עזרתם המכרעת של זבחי-המונים במלחמות ושל שנות מחסור ומצוקה**. אל נא תתרעם, בקוראי את הדברים בשמם הנכון: לשם יתרון בהירות נמנע אני מעקיפי-לשון. עובדה היא אשר הוכחה מכבר, כי עקב המלחמות הלאומיות והאזרחיות והמחסור הממושך בעבודה תגלע ותתפשט התערערות המצפון והתודעה, ומספר האנשים שקיפחו את פעולתם הנפשית השלמה והתקינה מתרבה והולך. קמעא קמעא מתהווה ככולם אטרופיה (שיתוק) של המצפון והיפוטרופיה (גידול מופרז) של הפונקציות הפסיכיות השפלות, הפרימיטיביות והאוטומטיות. איני מדבר כאן על אותם מקרים נואשים, המצריכים התערבות של הפסיכיאטר, כי אם דרך כלל על משתפי המלחמה, על מחוסרי העבודה ועל בני משפחותיהם; קיצורו של דבר, על כל אותם אנשים, שהיו שרויים זמן רב בזעזועי נפש גדולים ביותר. מחוץ למקרים היוצאים מגדר הרגיל הורנו הנסיון לדעת, כי במסות חמורות אלו יקופד שיווי-משקלה של הנפש, הרוח אינה מסוגלה עוד לדון בדעה מיושבה ומיטלטלת אנה ואנה בין יאוש לבין אופטימיות תמימה, ועל ידי כך נעשים בני-אדם כאלה על נקלה טרף לכל אמרה דמגוגית. חיים התלויים מנגד ומזון ומחיה התלויים בספק שנים על שנים משקיעים את בני-האדם, אפילו את המתוקנים והנאורים שבהם, במצב של פחד ובעתה שהיה נודע לאבותיהם הקדמונים, מצב אשר לאחר דורי-דורות של התקדמות אפשר היה לראותו כדבר שעבר ובטל מן העולם. מצב זה, אדוני, הוא הקרקע המבורך שממנו צומחים ועולים הפאשיסטים; לא הפאשיסטים חובשי הטרקלינים, אלא הפאשיסטים הגמורים, שהופעתם גרידא באספת יריביהם דיה כדי להטיל אימה ולהבריח את כל הנקלהים. לפיכך עלה ובא הפאשיזם. הוא צמח מתוך מצוקתם של המעמדות הבינוניים, שהתקדמות הטכניקה סיכנה את קיומם החברתי; מתוך אכזבת הפועלים אשר נחלו תבוסות על תבוסות בנסיונות מהפכנים שלא הותקנו כהלכה; מתוך חרדתם של בעלי-הרכוש מפני נטילת רכושם, שהתרגשה לבוא עליהם. הפאשיזם לא התייצב במערכה כשתוכנית בידו כנגד התוכניות הקודמות; על תוכנית יריביו כמעט לא מתח שום ביקורת; הוא צמח ועלה מעבר לכל פולמוס וכפר פשוט בעצם הדבר, שהחברה היא בעיה שרשאים

להעביר בכור הפולמוס. כנגד התבונה ה"הרסנית" של אנשי הפוליטיקה העלה הפאשיזם את היצרים הקדמונים, יצרי המורשה, את קול הדם, את המסורת, את המסתורין של גדרות הצאן, את "הצורך לילך אחרי מנהיג בעיניים עצומות", את רגש האמונים, את הסולידריות לנוכח פני הסכנה, את "ישע הציות", את "ענות הקורבן", את האחוה, בחירת-הגורל וכו' וכו'...